

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่
Extension of Vegetable Production According with Good Agricultural Practice of Farmers
in Rong Kwang District, Phrae Province

อนุสรณ์ แวนต์ทิป (Anusra Wantip)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพืชผัก 2) การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชผัก 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตพืชผัก 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักในพื้นที่อำเภอวังทอง ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2563 จำนวน 292 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเนะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.31 ปี ปลูกผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ เหตุผลในการเลือกชนิดผักมาปลูก คือ ความต้องการของตลาดสูง ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พื้นที่การผลิตผักเฉลี่ย 3.06 ไร่ เตรียมแปลงโดยการไถพรวนดิน ให้โปร่งและตากแดดไว้ 7-14 ยกแปลงสูง 20-25 ซม. ให้น้ำตามร่อง ใส่ทั้งปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการคัดแยกผลผลิต จำหน่ายผลผลิตกับผู้บริโภคโดยตรงและพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา ผักที่เกษตรกรนิยมปลูก คือ พริกใหญ่ ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ แตงโม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 8,267.57 บาทต่อไร่ 2) เกษตรกรปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุดในประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับมากในประเด็น แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล 3) เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด เรื่องราคาผลผลิตตกต่ำและการขาดตลาดรองรับ มีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต และร่วมวางแผนการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด 4) เกษตรกรต้องการการส่งเสริมเรื่องพื้นที่เพาะปลูก แหล่งน้ำ และสุขลักษณะส่วนบุคคลมากที่สุด โดยการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น โดยผ่านช่องทางทางวิทยุชุมชน การฝึกอบรม สื่อบุคคลและสื่อสิ่งพิมพ์ และส่วนมากเกษตรกรรับรู้และปฏิบัติทันที 5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีคือการได้รับความรู้ แนวทางการส่งเสริม คือ การเยี่ยมชม ฝึกอบรม บรรยาย เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ ส่งเสริมการเกษตร การผลิตพืชผัก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช awantip1992@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general and vegetable production conditions 2) the practice according to good agricultural practice for vegetable 3) problems and suggestions in vegetable production 4) the receiving and needs in the extension of vegetable production according to good agricultural practice and 5) the analysis of vegetable extension guidelines according to good agricultural practice. The population of this study was 292 vegetable production farmers in the area of Rong Kwang district who had registered as the department of agricultural extension in 2020. The sample size of 169 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Data were analyzed by using computer program package. Statistics applied were such as frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research found out that 1) most of the farmers were female with the average 56.31 years old. They grew vegetable as the occupation to generate income as it was on marketing high demand. Most of them never received the training on good agricultural practice. The average vegetable production area was 3.06 Rai. They prepared the crops by plowing sparsely, sun dried the soil for 7-14 days, raised the crop for 20-25 cm., watered along the grove, applied the compost and manure, used chemical in pest control, selected the products, and distributed the products directly to the consumers and the local merchant by having the sellers to determine the price. The popular vegetable that the farmers produced were such as large chili, cowpea, eggplant, watermelon and the average production cost was 8,267.57 Baht/Rai. 2) Farmers worked according to good agricultural practice on harvesting and postharvest practices at the highest level. On water resources, production area, pesticides using, pre-harvest process, product holding and personal hygiene at the high level. 3) Farmers faced with the problem regarding marketing on the low product price and lack of market. Suggestion would be for government sector to come and give out knowledge, to support factors of production, and to plan the production to meet with market demand. 4) Farmers wanted to receive the extension regarding the production area, water resource, and personal hygiene the most with the support on the knowledge and factors of production from government sector, private sector, and local sector through visitation, training, and publication. Most of the farmers perceived and practiced immediately. 5) Factor affecting the vegetable production according to good agricultural practice was to receive the extension guidelines through visits training and lectures in order for farmers to receive correct knowledge in good agricultural practices.

Keywords: Agricultural extension, Vegetable production, Good agricultural practice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

พืชผักเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ เป็นพืชอาหารที่นิยมนำมาบริโภคทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง สำหรับค่านิยมในการบริโภคพืชผักนั้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเลือกบริโภคพืชผักที่สวยงาม ไม่มีรอยการทำลายของหนอนและแมลงศัตรูพืช ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรที่ปลูกพืชผักมีการใช้สารเคมี ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้พืชผักที่สวยงามตามความต้องการของตลาด เมื่อมีการใช้สารเคมีในปริมาณมาก ปัจจุบันตลาดผู้บริโภคมีแนวโน้มการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพืชผัก แต่เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น มีการใช้อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค ผลผลิตพืชผักปลอดภัยในตลาดมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรขาดแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรกรบางส่วนมีความต้องการที่จะผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย แต่เกษตรกรยังขาดความรู้และทักษะในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งขาดความเชื่อมโยงระหว่าง ผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค ทำให้ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยในประเทศไทยมีจำกัด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตของเกษตรกร การส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตพืชผักเข้าสู่ระบบมาตรฐาน GAP โดยปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ปลอดภัย ตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตพืชผักรวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางการค้าและสร้างคุณภาพมาตรฐานของผลผลิต

อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ เป็นอำเภอหนึ่งที่พบว่าประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยอำเภอวังทองมีเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกผักจำนวน 292 ราย พื้นที่ปลูกผักจำนวน 1,083 ไร่ โดยมีพืชผักที่สำคัญ เช่น พริกใหญ่ ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ แตงโม เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอวังทอง, 2563) แต่สถานการณ์ในปัจจุบันของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอวังทอง ยังประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ขาดความรู้ด้านการผลิตที่ดี การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง คุณภาพผลผลิตไม่ได้ตามความต้องการของลูกค้า อีกทั้งการผลิตที่ผ่านมามีการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง เกษตรกรยังไม่มีรู้ความเข้าใจในการผลิตผักตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถผลิตผักได้อย่างมีคุณภาพ เกษตรกรส่วนใหญ่เน้นการผลิตผักเชิงปริมาณและยังไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิต ดังนั้น การศึกษาการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ เพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และสภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชผักของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ บริบทพื้นที่ การผลิตพืชผัก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านรายได้ในภาคการเกษตร ปัจจัยด้านการผ่านกรอบกรม ปัจจัยด้านต้นทุนการผลิต ปัจจัยด้านการได้รับความรู้ด้านการเกษตร และปัจจัยด้านระดับความต้องการความรู้ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักในพื้นที่อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวนรวมทั้งหมด 292 ราย (ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 รายและใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร แบ่งเป็น สภาพทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.70 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 56.31 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.74 คน มีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 7.86 ปี ใช้น้ำสาธารณะเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มีวัตถุประสงค์ในการปลูกผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ โดยเหตุผลที่เกษตรกรเลือกชนิดผักมาปลูก คือความต้องการของตลาดสูง เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และไม่เคยได้รับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.91 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 9.47 ไร่ พื้นที่การผลิตผักทั้งหมดเฉลี่ย 3.06 ไร่ ส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 78,071.01 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 19,770.06 บาท สภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร พบว่า ดินที่ใช้ในการปลูกผักเป็นดินร่วนปนทราย เตรียมแปลงปลูกโดยการไถพรวนดินให้โปร่งและตากแดดไว้ 7-14 วัน เกษตรกรส่วนมากซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพาะกล้าโดยใช้ถาดเพาะต้นกล้า ส่วนใหญ่ให้น้ำตามร่อง ใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี และใช้มือในการเก็บเกี่ยวผลผลิต การจำหน่ายผลผลิตจะจำหน่ายกับผู้บริโภคโดยตรง และจำหน่ายผลิตกับพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น การกำหนดราคาขายส่วนมากจะเป็นผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา ผักที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ พริกใหญ่ รองลงมาคือ ถั่วฝักยาว และมะเขือเปราะ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 8,267.57 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ย 1,572.13 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 18,926.63 บาทต่อไร่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผัก

ต้นทุนการผลิตผักต่อไร่ (บาท/ไร่)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่	300	1,000	585.50	282.916
ค่าแรงงานในการปลูก	150	3,000	976.98	845.215
ค่าแรงงานในการดูแล	100	3,000	669.53	805.619
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว รวบรวมผลผลิต	300	2,200	808.58	701.466
ค่าวัสดุ				
ค่าพันธุ์	100	2,300	946.27	464.416
ค่าปุ๋ย	300	3,000	1,381.48	481.483
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช โรค/แมลง	150	3,200	1,261.07	824.951
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	100	3,000	679.88	775.678
ค่าวัสดุอื่นๆ (สายน้ำหยด,ท่อ,สปริงเกอร์)	500	6,000	290.24	977.839

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ต้นทุนการผลิตผักต่อไร่ (บาท/ไร่)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
การลงทุน				
ค่าเช่าที่ดิน	500	1,200	339.35	433.774
ค่าลงทุนอื่นๆ(สารปรับปรุงดิน,ซีวีว,ซีไค)	400	5,000	328.70	930.256
รวมต้นทุนการผลิต			8,267.57	
ผลตอบแทนการผลิต				
จำนวนผลผลิต(กิโลกรัม/ไร่)	50	3,000	1,572.13	856.488
ราคาขาย(บาท/กิโลกรัม)	5	200	23.57	44.622
รายได้รวม(บาท/ไร่)	4,000	35,000	18,926.63	8,574.932

2. การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชผักของเกษตรกร พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับมาก 5 ประเด็น คือ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล ระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การบันทึกข้อมูล และระดับน้อย 1 ประเด็น คือ พื้นที่เพาะปลูก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุประดับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1.แหล่งน้ำ	3.73	1.164	มาก
2. พื้นที่เพาะปลูก	2.32	1.314	น้อย
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	4.09	1.064	มาก
4. กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว	4.16	0.855	มาก
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.30	0.830	มากที่สุด
6. การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวม	4.05	0.981	มาก
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.78	1.004	มาก
8. การบันทึกข้อมูล	2.82	1.300	ปานกลาง
รวม	3.56	1.085	มาก

การแปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า มีปัญหาในระดับมาก 2 ประเด็นคือ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีปัญหาในระดับปานกลาง 6 ประเด็นคือ แหล่งน้ำ การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวม สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล ด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการเกษตร ด้านการตลาด และมีปัญหาในระดับน้อย 2 ประเด็นคือ พื้นที่เพาะปลูก กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุประดับปัญหาในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. แหล่งน้ำ	2.67	1.078	ปานกลาง
2. พื้นที่เพาะปลูก	2.58	1.229	น้อย
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	3.26	1.287	มาก
4. กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว	2.55	1.151	น้อย
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.49	1.226	มาก
6. การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวม	2.88	1.122	ปานกลาง
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	2.63	1.285	ปานกลาง
8. การบันทึกข้อมูล	2.68	1.163	ปานกลาง
9. ด้านการส่งเสริมการเกษตร	2.85	1.133	ปานกลาง
10. ด้านการตลาด	3.33	1.124	ปานกลาง
รวม	2.89	1.180	ปานกลาง

การแปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาให้ความรู้ อบรม เกี่ยวกับการปลูกผักและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐาน หาดตลาดรองรับสินค้า เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรปลูกเอง และหาดตลาดกระจายสินค้าเอง ร่วมวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดให้แก่เกษตรกร

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมาก มีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ในประเด็น พื้นที่เพาะปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล และแหล่งน้ำ โดยวิธีการส่งเสริมโดยการฝึกอบรม การเยี่ยมเยียน โดยผ่านสื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชน สนับสนุนด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต แหล่งเงินทุน

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านรายได้ในภาคการเกษตร (x_1) ปัจจัยด้านการผ่านการอบรม (x_2) ปัจจัยด้านต้นทุนการผลิต (x_3) ปัจจัยด้านระดับการได้รับความรู้ด้านการเกษตร (x_4) และปัจจัยด้านระดับความต้องการความรู้ด้านการเกษตร (x_5) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม คือ การผลิตผักตามการปฏิบัติที่ดี (y) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ การได้รับความรู้ เมื่อเกษตรกรได้รับความรู้เพิ่มขึ้น เกษตรกรจะมีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น โดยมีสมการถดถอยดังนี้ ดังตารางบทที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

$$Y = a + b_4 X_4$$

หรือ $Y = 1.851 + 0.279 X_4$

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P Value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.851	.375		4.933	.000
รายได้ในภาคการเกษตร (X_1)	0.000000538	.000	.072	0.985	.326
การได้รับการอบรม GAP (X_2)	.061	.072	.062	.848	.398
ต้นทุนการผลิต (X_3)	-0.0000113	.000	-.008	-.114	.909
การได้รับความรู้ (X_4)	.279	.092	.253	3.024	.003*
ความต้องการความรู้ (X_5)	.157	.088	.150	1.777	.077

$R=0.368$, $R^2 = 0.136$, $SEE = 0.461$, $F = 5.115$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร สภาพทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.70 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.31 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.74 คน มีวัตถุประสงค์ในการปลูกผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ (2562) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.61 ปี มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.92 คน มีวัตถุประสงค์ในการผลิตผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ โดยเหตุผลที่เกษตรกรเลือกชนิดผักมาปลูก คือความต้องการของตลาดสูง มีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 7.86 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และไม่เคยได้รับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.91 คน มีพื้นที่การผลิตผักทั้งหมดเฉลี่ย 3.06 ไร่ ส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 78,071.01 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 19,770.06 บาท สภาพการผลิตพืชผักของเกษตรกร พบว่า ดินที่ใช้ในการปลูกผักเป็นดินร่วนปนทราย เตรียมแปลงปลูกโดยการไถพรวนดินให้โปร่งและตากแดดไว้ 7-14 วัน เกษตรกรส่วนมากซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพาะกล้าโดยใช้ถาดเพาะต้นกล้า ส่วนใหญ่ให้น้ำตามร่อง ใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี และใช้มือในการเก็บเกี่ยวผลผลิต การจำหน่ายผลผลิตจะจำหน่ายกับผู้บริโภคโดยตรง และจำหน่ายผลิตกับพ่อค้า แม่ค้าในท้องถิ่น การกำหนดราคาขายส่วนมากจะเป็นผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา ผักที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ พริกใหญ่ รองลงมาคือ ถั่วฝักยาว และมะเขือเปราะ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560) ศึกษาความต้องการการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ส่วนใหญ่ปลูกผักมะเขือเปราะ ปลูกผัก ถั่วฝักยาว ปลูกพริก ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 8,267.57 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ย 1,572.13 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 18,926.63 บาทต่อไร่

2. การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชผักของเกษตรกร พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับมาก 5 ประเด็น คือ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล ระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การบันทึกข้อมูล และระดับน้อย 1 ประเด็น คือ พื้นที่เพาะปลูก

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า มีปัญหาในระดับมาก 2 ประเด็นคือ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีปัญหาในระดับปานกลาง 6 ประเด็นคือ แหล่งน้ำ การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวม สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล ด้านการส่งเสริมเกษตรกร ด้านการตลาด และมีปัญหาในระดับน้อย 2 ประเด็นคือ พื้นที่เพาะปลูก กระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว ข้อเสนอแนะในการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาให้ความรู้ อบรม เกี่ยวกับการปลูกผักและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐาน หาดตลาดรองรับสินค้า เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรปลูกเอง และหาดตลาดกระจายสินค้าเอง ร่วมวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดให้แก่เกษตรกร

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมาก มีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ในประเด็น พื้นที่เพาะปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล และแหล่งน้ำ โดยวิธีการส่งเสริมโดยการฝึกอบรม การเยี่ยมเยียน โดยผ่านสื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชน สนับสนุนด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต แหล่งเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับอดีต เอื้อจรัสพันธุ์ (2562) ที่สื่อบุคคลที่มีบทบาทในการนำข่าวสารด้านการเกษตรเข้ามาคุยกับครอบครัวของเกษตรกร

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ การได้รับความรู้ แนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ การฝึกอบรม บรรยาย เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับความรู้และบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

2. เกษตรกรผู้ปลูกพืชผัก อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีความรู้ และมีระดับการปฏิบัติในระดับดี แสดงให้เห็นว่า หากมีการสนับสนุนหรือส่งเสริมเพิ่มเติม จะทำให้เกษตรกรสามารถผลิตผักได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มากขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

3. จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เข้าใจหลักการผลิตพืชผักถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่ยังคงขาดเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ทันสมัยที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ดังนั้น ควรมีการสร้างสื่อที่เกษตรกรเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย

4. ควรมีการศึกษาด้านการตลาดของสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่ เพื่อต่อยอดจากการผลิตสินค้าที่ดี

5. ควรมีการศึกษากการส่งเสริมการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่อื่นๆในจังหวัดแพร่ เพื่อนำมาพัฒนาการส่งเสริมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ. (2560). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบาง

ระกำ จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
มุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์. (2562). แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของ
เกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอร่องขวาง (2563). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี2563. สำนักงานเกษตรอำเภอร่องขวาง
จังหวัดแพร่.

อดิพล เอื้อจริยพันธุ์(2562) การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรไทย. วารสารศาสตร์. ปีที่12 ฉบับที่2 พฤษภาคม –สิงหาคม
สำนักงานเกษตรอำเภอยะรัง จังหวัดมหาสารคาม (2561). แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลปะหลาน.